

วิทยานิพนธ์เรื่อง	กฎหมายต้นแบบเพื่อการคุ้มครองสิทธิคนพิการ
คำสำคัญ	การคุ้มครองสิทธิ /คนพิการ/ความเสมอภาค
นักศึกษา	พรเทพ เตียเจริญวรรธน์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ มัลลิกะมาส
หลักสูตร	นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต
คณะ	นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
พ.ศ.	2563

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำกฎหมายต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิคนพิการ 4 ด้าน คือ ด้านการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการตามกฎหมาย สิทธิการเลือกตั้ง สิทธิการศึกษาและสิทธิแรงงานของคนพิการ การวิจัยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ และ การรับฟังความคิดเห็น คำตอบที่ได้มานำไปสู่การจัดทำกฎหมายต้นแบบเพื่อการคุ้มครองสิทธิคนพิการ

ผลการวิจัยพบว่า การคุ้มครองสิทธิคนพิการนั้นมีบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 และกฎหมายอื่น แต่ก็ไม่ได้ได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันกับคนไม่พิการตามสิทธิขั้นพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเสมอภาคตามหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งการมีกฎหมายต้นแบบเพื่อคุ้มครองสิทธิคนพิการใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการตามกฎหมายของคนพิการ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งของคนพิการ ด้านการศึกษาของคนพิการ และด้านการคุ้มครองแรงงานคนพิการ จะทำให้คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างเสมอภาคกับคนไม่พิการ

ข้อเสนอแนะของการวิจัย คือ ให้มีการจัดทำกฎหมายต้นแบบเพื่อการคุ้มครองสิทธิคนพิการใน 4 ด้าน โดยมีโครงสร้างของกฎหมายประกอบด้วย รูปแบบและวิธีการเข้าถึงสิทธิสวัสดิการตามกฎหมาย รูปแบบและวิธีการคุ้มครองสิทธิการเลือกตั้ง รูปแบบและวิธีการคุ้มครองสิทธิด้านการศึกษา รูปแบบและวิธีการคุ้มครองสิทธิด้านแรงงาน และให้ออกกฎหมายลำดับรอง เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

THESIS TITLE	MODEL LAW FOR THE PROTECTION RIGHTS OF THE DISABLED PERSONS
KEYWORDS	PROTECTION OF RIGHT/ DISABLED PERSONS /EQUIY
STUDENT	PORNTHAP TIACHAROENWAT
THESIS ADVISOR	PROFESSOR DR. SUNEE MALLIKAMARL
LEVEL OF STUDY	DOCTOR OF LAWS
FACULTY	SCHOOL OF LAW SRIPATUM UNIVERSITY
YEARS	2020

ABSTRACT

This research has objective to prepare a model law for the protection of the rights of disabled persons in four aspects; the Access to welfare rights under the law, Rights to election, Rights to Education, and Labor rights. The research methodologies is Qualitative research consisting of Documentary research In-depth Interviews Participatory design, Co-design; and Hearing. The result will be brought to prepare the Model Law for the Protection Rights of the Disabled Persons.

The research result has been found that the protection of rights of the disabled persons is prescribed in the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560, The Promotion and Development of Quality of life of Persons with Disabilities Act, B.E. 2550, and other laws. But they are not equally protected against people with disabilities in accordance with their fundamental rights of human dignity and the equality of human rights. The Model Law for the Protection Rights of the Disabled Persons will be separated into four aspects; the Access to welfare rights under the law, Rights to election, Rights to Education, and Labor rights will be protected the rights of disabled person as equal as ordinary person.

The suggestions of this study are to prepare the Model Law for the Protection Rights of the Disabled Persons in four aspects; the structures of model law are comprised of the forms and methods to access the legal welfare rights, forms and methods of protecting the rights of election, forms and methods of education rights, and forms and methods of labor rights. And to legislate the byelaw for the law enforcement effectively.

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำวิทยานิพนธ์นี้ได้รับคำแนะนำ ปรีกษา และให้ความรู้จาก ศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ มัลลิกะมาลัย ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์ ซึ่งเป็น ประธานสอบ ขอขอบพระคุณกรรมการสอบทุกท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะะ ดร.เชวณะ ไตรมาศ กรรมการซึ่งให้ คำแนะนำและชี้แนะประเด็นสำคัญในการทำวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรนิเทศศาสตรศึกษาบัณฑิตซึ่งต่างก็ให้ความรู้ จนทำให้มีองค์ความรู้ในการวิเคราะห์งานวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงาน ทุกท่าน รวมทั้งมิตรสหายซึ่งต่างก็ให้กำลังใจตลอดเวลาการทำวิทยานิพนธ์

สุดท้าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และครอบครัว ซึ่งต่างก็มีส่วนร่วมสร้าง ขวัญ และกำลังใจในการศึกษาระดับนิเทศศาสตรศึกษาบัณฑิตจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พรเทพ เตียเจริญวรรณ

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	II
กิตติกรรมประกาศ	III
สารบัญ	IV
สารบัญตาราง.....	IV
สารบัญรูปภาพ	IV

บทที่

1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	17
3. ขอบเขตของการวิจัย	17
4. กรอบแนวคิดและสมมติฐานของการวิจัย	22
5. คำถามการวิจัย.....	23
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	24
7. คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	24
2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
1. ความหมายและแนวคิดของคำว่า การคุ้มครอง สิทธิ การเข้าถึงสิทธิคนพิการ และประเภทของความพิการ.....	27
1.1 ความหมายของการคุ้มครอง	27
1.2 ความหมายและแนวคิดของคำว่า “สิทธิ” และ “การเข้าถึงสิทธิ”	27
1.3 ความหมายของคนพิการ	30
1.4 ประเภทของความพิการ	32
2. หลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน	35
2.1 หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	36
2.2 หลักสิทธิมนุษยชน	42

บทที่	หน้า
2.3 หลักความเสมอภาคของบุคคล.....	44
2.4 หลักการห้ามเลือกปฏิบัติ	50
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการทางสังคม	53
4. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิคนพิการ ตามบทบัญญัติของ กฎหมายระหว่างประเทศ	60
4.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิคนพิการ.....	60
4.1.1 แนวคิดการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย	60
4.1.2 แนวคิดการคุ้มครองสิทธิคนพิการ	77
4.2 กฎหมายคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลทั่วไปและคนพิการ	79
4.2.1 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ.2491) (Universal Declaration of Human Rights 1948 : UDHR)	79
4.2.2 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทาง การเมือง ค.ศ. 1966 (พ.ศ.2509) (International Covenant on Civil and Political Rights 1966 : ICCPR)	83
4.2.3 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและ วัฒนธรรม ค.ศ. 1966 (พ.ศ.2509) (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights 1966 : ICESCR)	85
4.2.4 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการทางสติปัญญา ค.ศ. 1971 (พ.ศ.2514) (Declaration on the Rights of Mentally Retarded Persons 1971).....	86
4.2.5 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ค.ศ. 1975 (พ.ศ.2518) (Declaration on the Rights of Disabled Persons 1975).....	87
4.2.6 กฎมาตรฐานว่าด้วยการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่ คนพิการ ค.ศ. 1993 (พ.ศ.2536) (The Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities 1993)	89
4.2.7 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ ค.ศ. 2006 (พ.ศ.2549) (Convention on the Rights of Persons with Disabilities 2006)...	91

4.2.8 ปฏิญญารัฐมนตรีว่าด้วยทศวรรษคนพิการแห่งเอเชียและแปซิฟิก พ.ศ. 2556 – 2565.....	93
4.3 กฎหมายระหว่างประเทศที่คุ้มครองสิทธิคนพิการด้านการเข้าถึงสิทธิ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการศึกษาและด้านแรงงาน	95
4.3.1 กฎหมายคุ้มครองสิทธิคนพิการด้านการเข้าถึงสิทธิ	95
4.3.2 กฎหมายคุ้มครองสิทธิคนพิการด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง.....	96
4.3.3 กฎหมายคุ้มครองสิทธิคนพิการด้านการศึกษา.....	98
4.3.4 กฎหมายคุ้มครองสิทธิคนพิการด้านแรงงาน.....	99
5. กฎหมายต่างประเทศในการคุ้มครองสิทธิของคนพิการ.....	102
5.1 สาธารณรัฐอินเดีย	103
5.2 กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป.....	104
5.3 ประเทศญี่ปุ่น	105
5.4 ประเทศอังกฤษ	110
5.5 สหรัฐอเมริกา.....	111
5.6 เครือรัฐออสเตรเลีย	117
5.7 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	120
5.8 ประเทศแคนาดา	122
6. กฎหมายไทยในการคุ้มครองสิทธิของคนพิการ.....	125
6.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.....	125
6.1.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540	125
6.1.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550	126
6.1.3 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	128
6.2 ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย พ.ศ. 2541	131
6.3 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550.....	132
6.4 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561.....	135

บทที่	หน้า
6.5 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551	137
6.6 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.....	138
6.7 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541.....	141
6.8 พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537	142
6.9 พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533	144
7. ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการ	147
7.1 ยุทธศาสตร์ชาติ	148
7.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564	149
7.3 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 5 พ.ศ. 2560-2564 ..	151
8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของคนพิการ	153
3 วิธีวิทยาการวิจัย (Research Methodology)	167
1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research).....	167
1.1 หลักการ แนวคิด และทฤษฎี	167
1.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิคนพิการ	168
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview).....	169
3. การมีส่วนร่วมออกแบบ (Participatory Design , Co-design).....	170
3.1 การกำหนดกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้อง.....	171
3.2 ขั้นตอนในการดำเนินการ	172
4. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	173
5. การรับฟังความคิดเห็น (Hearing)	173
6. การจัดทำกฎหมายต้นแบบเพื่อการคุ้มครองสิทธิคนพิการ.....	173
4 รูปแบบการคุ้มครองสิทธิคนพิการ.....	175
1. สภาพการณ์แห่งปัญหาการคุ้มครองสิทธิคนพิการและผลกระทบ.....	176
2. การคุ้มครองสิทธิของคนพิการตามกฎหมายไทย.....	188
3. การคุ้มครองสิทธิของคนพิการตามกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมาย ต่างประเทศ.....	240

บทที่	หน้า
4. โครงสร้างรูปแบบการคุ้มครองสิทธิของคนพิการ	296
5 กฎหมายต้นแบบเพื่อการคุ้มครองสิทธิคนพิการ	324
1. การมีส่วนร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบ(Participatory Design, Co – Design)	325
1.1 ขั้นตอนการเตรียมการ.....	326
1.2 ขั้นตอนการดำเนินการ	330
1.3 ประเด็นกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิคนพิการ	331
1.4 ผลการทำ Co-Design ประชากรกลุ่มเฉพาะ	332
1.5 ผลการทำ Co-Design ประชากรกลุ่มผสม.....	352
1.6 การเปรียบเทียบรูปแบบการคุ้มครองสิทธิคนพิการจากผลของการมีส่วนร่วมออกแบบของกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสม.....	372
2. การเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิคนพิการระหว่างร่างผลการวิจัยกับผลจากการทำ Co-Design.....	374
3. การจัดทำร่างกฎหมายต้นแบบเพื่อการคุ้มครองสิทธิคนพิการ	378
3.1 หลักเกณฑ์การจัดทำกฎหมาย.....	378
3.2 โครงสร้างกฎหมายต้นแบบเพื่อการคุ้มครองสิทธิคนพิการ	382
3.3 กฎหมายต้นแบบเพื่อการคุ้มครองสิทธิคนพิการ.....	383
4. การสัมมนารับฟังความคิดเห็น (Hearing).....	427
5. ร่างกฎหมายต้นแบบเพื่อการคุ้มครองสิทธิคนพิการ.....	448
6 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	476
1. สรุปและอภิปรายผล	477
2. ข้อเสนอแนะ	491
3. ข้อเสนอแนะและประเด็นในการนำไปศึกษาวิจัยต่อไป.....	493
4. สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน.....	494
บรรณานุกรม	497
ภาคผนวก	512
ภาคผนวก ก. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview).....	513
ภาคผนวก ข. การมีส่วนร่วมออกแบบ – ร่วมออกแบบ	

บทที่	หน้า
(Participatory Design, Co-Design).....	520
ภาคผนวก ค. การรับฟังความคิดเห็น (Hearing)	534
ประวัติผู้เขียน	570

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 4.1	การเปรียบเทียบการเข้าถึงสิทธิของคนพิการในกฎหมายต่างประเทศ	250
ตารางที่ 4.2	การเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิการเลือกตั้งของคนพิการในกฎหมาย ต่างประเทศ.....	268
ตารางที่ 4.3	การเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิการศึกษาของคนพิการในกฎหมาย ต่างประเทศ.....	285
ตารางที่ 4.4	การเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิด้านแรงงานของคนพิการในกฎหมาย ต่างประเทศ.....	295
ตารางที่ 5.1	การเปรียบเทียบคำตอบจากการทำ Co-Design กลุ่มเฉพาะ.....	350
ตารางที่ 5.2	การเปรียบเทียบคำตอบจากการทำ Co-Design ของกลุ่มผสม.....	370
ตารางที่ 5.3	การเปรียบเทียบคำตอบจากการทำ Co-Design ของกลุ่มเฉพาะ..... และกลุ่มผสม.....	372
ตารางที่ 5.4	การเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิคนพิการจากผลการวิจัย กับผลการทำ Co-Design.....	375
ตารางที่ 5.5	แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)พ.ศ.2556.....	387
ตารางที่ 5.6	แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2561.....	398
ตารางที่ 5.7	แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556.....	404
ตารางที่ 5.8	แก้ไขปรับปรุงร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้ คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและ ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ.2550.....	411
ตารางที่ 5.9	แก้ไขปรับปรุงกฎกระทรวงกำหนดจำนวนคนพิการที่นายจ้างหรือ เจ้าของสถานประกอบการและหน่วยงานของรัฐ จะต้องรับเข้าทำงาน และ จำนวนเงินที่นายจ้าง หรือเจ้าของสถานประกอบการ จะต้องนำส่งเข้า	

ตารางที่		หน้า
	กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2554.....	413
ตารางที่ 5.10	ร่างพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่..) พ.ศ.	420
ตารางที่ 5.11	แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541.....	422
ตารางที่ 5.12	ผลจากการรับฟังความเห็นร่างกฎหมายที่นำไปปรับปรุงแก้ไข.....	433

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่		หน้า
ภาพที่ 5.1	การจัดทำ Co-Design:	326
ภาพที่ 5.2	ประชากรกลุ่มเฉพาะ.....	327
ภาพที่ 5.3	ประชากรกลุ่มผสม	328
ภาพที่ 5.4	เลขประจำกลุ่มประชากรเฉพาะและประชากรผสม	329
ภาพที่ 5.5	การอภิปรายและการนำเสนอต่อที่ประชุม	330
ภาพที่ 5.6	การสัมมนารับฟังความคิดเห็น (Hearing).....	428